

Han gör rum för himlen

Jerk Alton är Strängnäs
egen kyrkoarkitekt

Temat: Kyrkoåret

Vandra med Jesus och möt liv och död, glädje och sorg, ånger och förlåtelse. En resurs i vardagen.

Så funkar det...

Förvisitationernas tillsyn utökas med central förvaltning.

Klimatsyndare – se hit!

Rättfärdiggörelsen hjälper oss ta kampen mot synden utan att döma varandra. Det säger Fredrik Seltman, doktorand i Strängnäs stift.

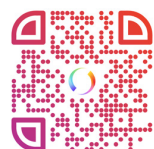
NÖDROP FÖR GAZA OCH ISRAEL

Våldsutvecklingen i Gaza och Israel orsakar enormt lidande för människor. Tusentals civila, däribland många barn, har dödats, och ännu fler har skadats.

Act Svenska kyrkans partner är på plats i Gaza och står redo med förnödenheter i form av mat, vatten och mediciner. Vi bidrar också med psykosocialt stöd till drabbade i både Israel och Palestina.

Vi lever alla under samma himmel och har samma rättigheter. Din gåva gör skillnad. Den används där den behövs mest.

STRÄNGNÄS STIFTSTIDNING

Portalen kommer ut med fyra nummer per år och delas ut till anställda och förtroendevalda i Strängnäs stift.

Upplaga: 3 600 exemplar
Utges av stiftsstyrelsen i Strängnäs stift

ANSVARIG UTGIVARE

Jimmy Åkerfeldt

REDAKTÖR

Marlene W Antonson
Strängnäs stift
0152-234 70

GRAFISK FORM

Linn Forsdahl
Strängnäs stift
0152-234 71

REDAKTIONSRÅD

Marlene W Antonson
Linn Forsdahl
Helena Inghammar
Agneta Larsson
Tobias Lundmark
Simon Tjärnén

KONTAKT

Portalen, Marlene W Antonson
Box 84
645 22 Strängnäs
strangnas.portalen@svenskakyrkan.se
0152-234 00

HEMSIDA

svenskakyrkan.se/strangnasstift

ADRESSREGISTER

Portalen skickas till anställda och förtroendevalda som finns inlagda i Kyrksam. Adressändringar görs av respektive församling.

OMSLAG

Jerk Alton, Glanshammar
Foto: Magnus Aronson.

PORTALEN

God fortsättning på det nya året, eller ska vi säga Glad påsk... vad vet man? IT-angreppet på Svenska kyrkan påminde oss om att allt inte ligger i våra egna händer. Så det här Lucianumret landar förmodligen i era brevlådor i början av året. Men kyrkoåret, som är temat för numret, har ändå bara börjat så förhoppningsvis kan ni leva med tidningen ett bra tag. Och så gläds vi åt att vi går mot ljusare tider!

MARLENE OCH LINN

Trygga, skydda och utveckla

I SPÅREN efter cyberangreppet summerar vi på nytt erfarenheterna av en kris. I ett utsatt läge gör vi allt vi kan för att trygga, skydda och utveckla en verksamhet utifrån nya förutsättningar. Egentligen är det inget annat än en intensifiering av det som vi gör hela tiden.

I SLUTET av november fattade stiftsfullmäktige beslut om mål och budget för 2024. Beslutet innefattar ett särskilt fokus på några specifika områden de närmaste åren. Det handlar om konfirmandarbetet, klimatarbetet och lokalförsörjningsplaner. Tillsammans med allt annat vi gör – är det vad vi behöver kraftsamla kring för att trygga, skydda och utveckla sådant som är viktigt för oss.

JIMMY ÅKERFELDT, STIFTSDIREKTOR

Tips

Fredrik tipsar om bra läsning...

INTRESSANT LÄSNING om Jerk Altons arbete och hans reflektioner. Kyrkorummet förmedlar känslor och då är balansen mellan färgsättning, belysning och akustik central.

SEN VILL JAG LYFTA artikeln som beskriver nyheter med förvisitationer på sidan 24.

NU BÖRJAR nya kyrkoåret, så temat kyrkoåret är mitt i prick!

Fredrik Selander är specialist/handläggare och jobbar bland annat med juridiska frågor, förvaltningsfrågor och GDPR.

Med blick för *paradiset*

Han har kallats gudstjänstrummets och skönhetens arkitekt och de varma kyrkorummens man – arkitekten Jerk Alton. En person som mer än någon annan omvandlat kyrkor i Strängnäs stift. Men det var långt ifrån givet att han skulle ägna sitt liv åt att få kyrkorum att ge ”en glimt av paradiset”, som han själv uttrycker det.

TEXT: INGALILL BERGENSTEN FOTO: MAGNUS ARONSON

– **JAG** föddes in i en konstnärlig familj. Min far var inredningsarkitekt och min mor textilkonstnär. Men vi var ingen kyrkligt aktiv familj, berättar Jerk Alton då vi ses i hans mycket speciella hus ett stenkast från där Hemfjärden möter Mellanfjärden i Hjälmaren.

Huset har han givetvis ritat själv och det är en modern bostad invändigt men påminner utvändigt om hur de mindre herrgårdarna såg ut vid 1600-talets slut. Här möter gammalt nytt, precis som ett av Jerk Altons signum ska det visa sig.

Själv tillbringade han sina första år i en annorlunda miljö på Djurgården i Stockholm som präglade honom för livet, tror han.

– På ena sidan om oss bodde Bonniers och på andra riktigt fattiga människor. En

del hus var praktvillor, andra mycket gamla timrade hus.

– Vår familj hade årskort på Skansen och vi besökte området så gott som varje söndag. Det sägs att min mellanbror var intresserad av djuren medan jag var mest intresserad av att klättra i de gamla timmerbyggnaderna. Hur som helst minns jag än i dag hur gott de doftade av tjära.

Jerk Alton beskriver pappan som en lugn man som blev god vän med alla han mötte.

– Alla tyckte han var en vänlig, behaglig och anspråkslös person, säger Jerk Alton och jag tänker att den beskrivningen stämmer väl in även på honom själv.

Mamman hade enligt Jerk ”nerverna på utsidan” och han tror att hon var frustrerad över att aldrig få möjlighet att utveckla sitt eget konstnärskap.

GRÖNT ÄR SKÖNT. Jerk Alton vill gärna föra in den gröna färgen när han renoverar kyrkor. Den påminner om det sköna som finns i naturen.

Själv satt han mycket som barn och gjorde hus av papp och när det så småningom var dags för honom att välja yrkesbana tyckte föräldrarna att han absolut skulle välja en arkitektutbildning. Och så blev det.

– Om jag fått välja själv? Kanske hade jag valt astrofysiker. Jag har alltid varit oerhört intresserad av universum och önskar att jag hade haft möjlighet att samtala mer med astronomiprofessorn Bengt Gustafsson som även var direktor för Sigtunastiftelsen något år.

MEN ARKITEKTUTBILDNING blev det och så småningom anställning i hans hyllade lärare Erik Lundbergs företag. Så småningom hoppade Jerk Alton över till stadsbyggnadsområdet och Sollentuna kommun.

– Jag har alltid tyckt att samhällsbygget är viktigt så det var ett arbete som passade mig.

Men Stockholmsåren skulle snart ta slut och i början av 60-talet gick flyttlasset till Närke, landskapet som Jerk Alton varit trogen resten av sitt liv.

– Min dåvarande fru Nina Ehrenkrona hade en koppling till trakten genom sin släkt på Nynäs säteri. Vi hade blivit småbarnsföräldrar och hade hört att det var mycket lättare att få tag i en bra bostad i Örebro än i Stockholm.

Det visade sig vara helt rätt. Dåvarande kommunalrådet Harald Aronsson fixade bostäder åt människor som behövde det och även åt den unge arkitekten som fått arbete på K-konsult, kommunens konsultbyrå. Det var under sin tid på detta företag som Jerk Alton inledde sin bana som kyrkorenoverare.

– Kyrkan i Ekeby var ett av mina första kyrkojobb. Den renoverades 1962, men jag var långt ifrån nöjd med resultatet. Jag var ny och klarade inte av att stå på mig så färgvalet blev oerhört försiktigt och tråkigt. Grön umbra är ju närmast en kamouflagefärg. Men så gjorde jag också om alltihop på 1990-talet.

År 1968 hände något som kom att påverka Jerk Altons yrkesbana mer än annat

– Kumla kyrka brann ner och han fick så småningom uppbyggnadsuppdraget.

”Kärnan i det kristna budskapet är ju att det finns ett **evigt liv, ett paradiset**.

MEN NU har vi hoppat över en annan mycket viktig del av Jerk Altons väg mot kyrkans värld. Under ett antal år på 60- och 70-talet deltog han i de årliga konstnärskonferenserna på Sigtunastiftelsen där teologer, författare, musiker och konstnärer möttes för ömsesidigt utbyte. Där mötte han två unga präster som gjorde stort intryck på honom, Olov Hartman och Gunnar Weman. Och ett antal nya tankar om kyrkorummets och prästens roll i gudstjänsten.

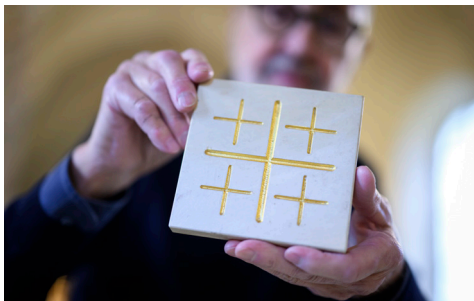
– När jag började åka på dessa konferenser var jag rätt okunnig, konstaterar Jerk Alton. Men jag tog till mig tankarna som presenterades och började fundera över vad som är ändamålet med kyrkorummet. Det stod alltmer klart för mig att kyrkobyggnaden kan vara en av många bilder för paradiset.

Just tankarna på paradiset återkommer Jerk Alton till fler gånger under vårt samtal.

– Kärnan i det kristna budskapet är ju att det finns ett evigt liv, ett paradiset. Paradiset är en metafor som är svår att konkretisera, den är egentligen outrannsaklig. Ändå förekommer paradiset på ett eller annat sätt i alla kyrkorum i kristenheten som bild och symbol.

– Naturens pånyttfödelse efter vintern ger mig också en glimt av paradiset. Liksom en vacker trädgård kan göra det.

I en artikel i Hovsta pastorats församlingsblad skriver Jerk Alton om det himmelska paradiset som en plats där alla levande varelser vistas utan fruktan, där människor och djur lever sida vid sida i endräkt, harmoni, frid och fred – i evig tid. ”Omöjligt

att förstå i tanken, men däremot möjligt i tro och fantasi.” Och hur Jesu död på korset kan ses som uttryck för obegränsad kärlek och fullständig medkänsla.

Men när jag ber Jerk berätta mer om sin Gudsbild tvekar han.

– Jag trevar fortfarande. Vi tror ju på det otroliga som faktiskt inte riktigt går att beskriva ... Gud är en abstraktion som konkretiserades i Jesus.

Några konkreta idéer som Jerk Alton fick med sig från mötena på Sigtunastiftelsen handlade om vikten av att ha ett fristående altare. Han återkommer gång på gång till begreppet ”versus populum” – att prästen ska stå på golvet vänd mot församlingen.

I Altons egen hemförsamling, Glanshammars kyrka, har han bidragit till att det i dag finns två nya altare på golvet. Det ena i tung, vit marmor från trakten och det andra ett lättare som används när det är färre människor i kyrkan. Även stenskivan på det gamla medeltida altaret som satt mot en vägg finns kvar. (En av Altons bärande idéer har också varit att en kyrkas olika årsringar kan få synas.)

De nya altarna i Glanshammars kyrka har fem ben så som alla hans ritade altare har haft sedan hans ”skolning” på Sigtunastiftelsen.

– De fem benen symboliserar Jesu fem sår, berättar Jerk och när vi så småningom besöker kyrkan pekar han också på de fem kors som är ingravade ovanpå altarbordet.

– Altaret symboliserar Kristi närvaro

i rummet. Det betonar Guds folks gemensamma firande av nattvarden.

I sitt arbete med att renovera kyrkor, och även rita nya, har Jerk Alton fått möta många engagerade människor med starka åsikter om vad som ska ske med ”deras” kyrka. Somliga har varit enklare att samarbeta med än andra.

– Jag minns en bonde som motsatte sig mitt förslag att kyrkbänkarna skulle bli

Kyrkoarkitekt med trädgårdsintresse

NAMN: Jerk Alton

YRKE: Arkitekt som arbetat med nybyggnation och restaurering av över 130 kyrkor och kapell över hela Sverige och i Europa.

ÅLDER: 86 år.

FAMILJ: Sambon Monica Josefson samt fyra biologiska barn och två bonusbarn.

BOR: I ett hus som på utsidan ser ut att höra hemma i slutet av 1600-talet men är byggt på 1990-talet i Skävisund, utanför Glanshammar.

FÖR ATT KOPPLA AV: ”Arbetar jag i trädgården. Och läser en hel del, gärna poesi av Bo Carpelan.”

PREDIKANT. Jerk Alton har ett tydligt mål när han tar sig en en kyrka. Att förmedla glädje och en välkomnande känsla.

gröna. Det ville han absolut inte, säger Jerk med ett leende.

– Oftast har det gått att komma framåt om man kompromissar lite.

Några av personerna som han mött i dessa sammanhang har blivit hans vänner för livet. Det gäller exempelvis dem han samarbetade med kring uppbyggnaden av nya Kumla kyrka – kyrkopolitikern Anders Svärd och kyrkoherden Torsten Ellwyn.

– Vi hade många samtal och jag presenterade olika modeller och ritningar. Det var osäkert i många år om de gamla yttermurarna skulle återanvändas eller ej.

Så småningom återanvändes murarna men insidan blev helt nyputsad. En insida som vittnar om flera skickliga hantverkares insatser. Som de slående målningarna av Pär Andersson och skulpturerna av Birger Boman. Kyrkans fina akustik är skapad av Ove Brandt, en person som lärt Jerk Alton mycket om akustik.

– Kyrkorummet när det är som bäst är

som ett ackord med samklang mellan färger, belysning och akustik. Jag har haft möjlighet att påverka färgsättningen i ett hundratal kyrkor över hela Sverige. Min tanke har varit att det ska finnas balans mellan de gamla och nya färgerna i en kyrka. Men man måste också fråga sig vilken känsla man vill att kyrkorummet ska förmedla, säger Jerk Alton och återkommer till ändamålet med kyrkan.

– Jag menar att ett kyrkorum ska säga ”välkommen” till dem som kommer dit samt ”vi vill er väl”. Och jag har med min färgsättning velat förmedla glädje. Andra får väl avgöra om jag lyckats eller inte.

Vid den senaste renoveringen av Glanshammars kyrka, som karaktäriseras av fantastiska 1500-talsmålningar över takvalven,

bestämde Jerk Alton sig för att helt byta färg på bänkarna.

– De var betsade i en dyster brun färg.

Nu är de engelskt röda och gröna och har detaljer av guld. Liksom även det stora vindfånget vid södra ingången. Stor skillnad mot tidigare, minst sagt.

Renovering av en kyrka innebär i Sverige kontakter med riksantikvarieämbetet vilket inte alltid varit så enkelt enligt Alton.

– Jag fick i början av mitt arbete med kyrkor faktiskt höra att jag var för from, för religiös. Det borde inte en arkitekt vara, ansåg man.

Men jag har fortsatt att motivera mina renoveringsförslag med teologiska skäl och att färgsätta kyrkorummen så att de förmedlar glädje.

Den gröna färgen återkommer ofta i kyrkorna Jerk Alton arbetat med, det är han väl medveten om.

– Grönt är en bra färg som påminner om det sköna som finns i naturen. Den bidrar till att ge en kyrka en aning av paradiset. När det är motiverat lägger jag till rött och guld, evighetens färg. Men jag använder inte grönt alltid. I exempelvis Mosjö kyrka, en av Närkes äldsta, går färgerna i grått och blått, himmelens färg.

Vad tänker då en kyrkobevarare som Jerk Alton om att allt fler kyrkor i Sverige upplevs som en ekonomisk belastning och kanske måste säljas?

– Många kyrkor ligger inte längre där folk bor. Sådan är verkligheten. I vissa fall borde man kanske ha lite is i magen och hålla fast vid dem för jag har sett i mitt närområde att två landsbygdskyrkor, Rinkaby och Lillkyrka, faktiskt fått en utökad bebyggelse runt om sig på senare år. Och om det skulle gå så långt att en kyrka måste överges är det oerhört viktigt vad den sedan kommer att användas till.

Jerk Alton är alltså en person vars tro vuxit genom det arbete han kommit att ägna sitt liv åt. Något som vuxit genom åren är också hans musikintresse, och då särskilt Johann Sebastian Bachs musik. Den har visserligen följt honom sedan realskoletiden, men är idag en viktig del av hans liv.

– Bachs musik har kommit att betyda mer än jag någonsin kunde tro. För mig är den sinnesvidgande. Den snuddar vid det obegripliga och gör det lite mer begripligt. Ungefär det som hela Jerk Altons kyrkliga arkitekturgärning gått ut på.

”Kärnan i det kristna budskapet är ju att det finns ett evigt liv, ett paradys.

Ärligt och hoppfullt efter trauma

Trots allt. När blålockorna blommar i öknen.

Elisabeth Malm med Malina Abrahamsson (Libris, 2023)

Elisabeth Malm var en aktiv kvinna. Som maka, mor och lärare var hon ständigt i färd med att prestera och också finnas till för andra. Men på ett ögonblick ändras detta genom ett trauma mot huvudet. Som, otroligt nog, bara på kort tid följs av ett nytt, och ett nytt, och ett nytt. Elisabeths värld förbyts totalt, både inuti och utanpå. Hon är inte längre den hon var och

vardagen blir helt annorlunda. Relationen till familj och vänner förändras.

På ett öppet och ärligt sätt berättar Elisabeth om livet efter hjärnskadan, om hjälpen hon får och om svek från omgivningen. Som läsare möter vi utdrag ur hennes dagbok, där hon ofta vänder sig till Gud med sina tankar och funderingar.

Men allt är inte nattsvart. Boken andas hopp och fram träder en kvinna som, trots alla motgångar, till slut inte ger upp utan hittar en väg fram. Detta är en angelägen bok och den rekommenderas för alla att läsa.

MAGDALENA ÖHRLING

Matnyttigt om andligt och världsligt

Tillsammans är vi Svenska kyrkan

Lars Björksell, Maria Jälmsjö och Ulrika Widepalm (Verbum, 2023)

”Vad gör dig stolt över att vara engagerad i Svenska kyrkan?”

Så inleds boken, som är skriven för ideella, anställda och förtroendevalda i Svenska kyrkan.

På ett lättillgängligt sätt får du här en introduktion till Svenska kyrkans tro, ursprung, verksamhet och organisation. Författarna ger en bra inblick i allt från kyrkans grundläggande

uppgifter – att fira gudstjänst, bedriva undervisning, diakoni och mission – till kulturarv och styrdokument. Den inrymmer också en mycket användbar kyrkisk-svensk ordlista som

förklarar ord du ofta hör i kyrkliga sammanhang.

Svenska kyrkan behöver goda ambassadörer, det uppnås genom stolthet och lojalitet, som i sin tur byggs av kunskap och delaktighet. Detta kan *Tillsammans är vi Svenska kyrkan* utan tvekan bidra till. Här finns något för alla att lära sig, oavsett bakgrund, roll eller utbildningsnivå.

LINN FORSDAHL

En hjälp att hitta sitt ”hemma” var man än är

Hemlängtan: att gå den inre vägen

Patricia Tudor-Sandahl (Libris 2023)

Psykologen och psykoterapeuten Patricia Tudor-Sandahl konstaterar att dagens diagnoser utmattning, uppgivenhet, nedstämdhet och

handlingsförlamning även drabbade 1800-talets långresande sjömän – som hade hemlängtan. Hemlängtan hos någon som återvänder hem varje kväll efter jobbet? Som rör sig i sina givna cirklar? Ja menar Patricia, och hennes bok blir en välbehövlig påminnelse om att stanna upp i ett orimligt liv. På ett konkret

En bok att läsa tillsammans

Idealitet i förändring. Medarbetarskap i kyrkan.

Henrik Roos (Verbum, 2023)

I boken *Idealitet i förändring* målar Henrik Roos med enkelt språk upp bilden av en kyrka med bred förståelse av medarbetarskap och stort engagemang. Han utgår från erfarenheten som kyrkoherde i tio år, sin masteruppsats *Idealitet och gudstjänstgemenskap i Svenska kyrkan* samt forskning. Fram träder en bild av en teologiskt förankrad kyrka och stort förtroende för ideella medarbetare. Här finns berättelser om det goda och livfulla med många ideella utan att väja för utmaningar.

Roos utmanar till ett möjliggörande ledarskap utan att det blir konturlöst. Varje kapitel avslutas med reflektionsfrågor, den lämpar sig därför att använda i studiecirkelform. I sista kapitlet delar Roos generöst underlag från Boo församling. Som röd tråd genom boken uppmanas församlingen att formulera ett *varför*, utgå från lokala förutsättningar och att det är möjligt. Till och med avgörande för ett rikt liv i församlingen!

HELENA ÅHLIN

Gud ger hopp i en dyster tid

Där pendeln har sitt fäste. Om det eviga i människan.

Mikael Kurkiala (Verbum 2023)

Vi lever i en värld präglad av ekologiska och existentiella kriser. Vårt samhälle innehåller krav på prestationer och det präglas av kortsiktighet och individualism. Detta menar kulturanthropologen och forskaren vid Svenska kyrkan, Mikael Kurkiala. I denna hans senaste bok, en fristående uppföljning av *När själen går i exil*, ger författaren oss läsare en samtidsanalys som inte alltid är upplyftande. Men han beskriver också det som ger oss hopp och handlingskraft i vår samtid, både i det lilla

och det stora. Och Gud finns där, som en klangbotten. Gud som finns i barnets blick och, som jag tolkar det, i den punkt kring vilket allting rör sig men som själv vilar i stillhet. Den punkt där pendeln har sitt fäste.

MAGDALENA ÖHRLING

SYMBOLIK. Jerk Alton gav altaret i Glanshammars kyrka fem ben, för att påminna om Jesu fem sår.

Stiftet runt

Kom till skott på skottdagen!

Drop-in-vigsel i S:t Nicolai kyrka torsdagen den 29 februari kl 13–17. Präst, musiker, vittnen och festligt tilltugg efter vigseln står församlingen för. Ta med giltig hindersprövning och se till att minst en i paret är medlem i Svenska kyrkan.

Drop-in-vigsel på skottdagen

På skottdagen 29/2 öppnar Ramundeboda kyrka, **Bodarne pastorat** upp för drop-in-vigsel. För mer info ring 0584-10020.

Film i fastan

Filmvisning till förmån för ACT Svenska kyrkans fastekampanj. Tid för samtal och reflektion i grupp efteråt. Tre tillfällen i februari och mars. Anmälan senast 16/2 till **Askersunds pastorat**, tel 0583-815 50.

Föreläsning om våld

På tvåårsdagen av Rysslands invasion av Ukraina föreläser Maria Bauer om våld och den mödosamma vägen till frid och fred. Björnlunda kyrka, **Daga församling** 24/2 kl 15.

Lördagsorgel x8

Lördag 3/2 är det premiär för vårens serie korta orgelkonserter. Nya domkyrkoorganisten Jan H Börjesson inleder. **Strängnäs domkyrkoförsamling med Aspö.**

Julgransplundring

Gudstjänst med SMÅ och stora och julgransplundring i **Turinge-Taxinge församling** 14/1 kl. 11. Det blir dans runt granen, fiskdamm och julfika.

Goda nyheter

Mässa med julmusikalen Goda nyheter av Linda Söderholm Gustafsson och Maria Sandell som framförs av Östertälje församlings barngrupper. Alla Helgons kyrka, **Södertälje pastorat**, 6/1 kl. 15.

Äppelmust vid Leffe och Dods brasa

Elden är en mötesplats utomhus vid **Frustuna församlings** prästgård, med församlingsborna Leffe och Dod. Här kan man värma sig och få äppelmust varje onsdag kl 11–14.

Kvinnor ur kyrkans historia på scenen

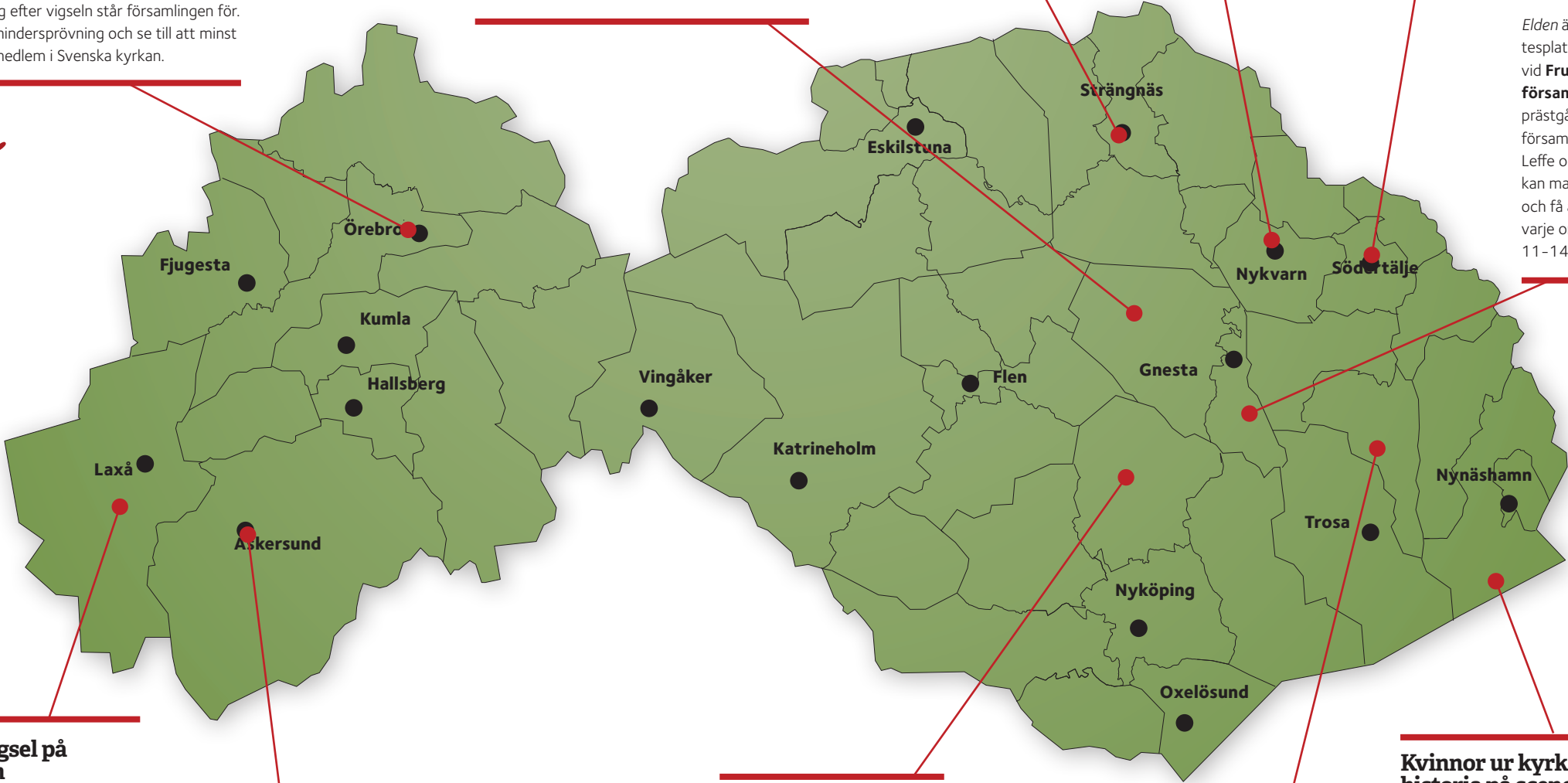
Föreställningen "Jag är här" ges i Ösmo kyrka 9/3, av **Ösmo-Torö församling**. Kvinnor ur kyrkans historia gestaltas av sex sångerskor, damkör, oboe, viola, cello och orgel/piano. Text: Ylva Eggehorn, musik: Unni Eriksdotter & Katarina Rudérus.

Ljusmanifestation

Tillsammans med andra aktörer ordnar **Hölö-Mörkö församling** 2/2 en Ljusmanifestation med fackletåg för en värld där alla är välkomna.

En stund av stillhet och tankar

En paus i vardagen med musik, bönevandring och delande. Onsdagar från vecka tre kl. 18.15–19 i Runtuna kyrka, **Rönö församling**.

Följ med och be

Gud, vi kommer till dig i bön för alla som drabbas av konflikten i Israel och Gaza. Vi ber för dem som sörjer sina döda, och som lever i oro för dem som saknas. Gud, vi ber för den humanitära situationen i Gaza, för alla skadade, alla som förlorat sina hem. Gud, när både nuet och framtiden verkar vara slagna i spillror, ber vi om glimtar av hopp mitt i det omöjliga. Hjälp världens ledare att välja fredens och samförståndets väg, en väg till hopp och framtid i alla länder, för oss idag och för det uppväxande släktet. Amen.

Svenska kyrkans biskopsmöte, november 2023

Varje vecka ber vi i Strängnäs stift för ett kontrakt och för dess kontraktsprost, samt för församlingarna i kontraktet. Vi ber också för våra systerkyrkor i de länder som ingår i Borgågemenskapen och våra vänstift. Se vecka och kontrakt nedan.

VECKA 50 + VECKA 6

Norra Närke kontrakt, kontraktsprost Caroline Edlund. Adolfsberg, Almby, Edsberg, Långbro, Mikael, Mosjö-Täby, Örebro Nikolai, Örebro Olaus Petri, Knista, Axberg, Glanshammar och Tysslinge.

VECKA 2 + VECKA 10

Oppunda och Villåttinge kontrakt, kontraktsprost Tomas Holdar. Katrineholmsbygden, Björkvik, Västra Vingåker, Österåker, Flen, Helgesta-Hyltinge, Dunker-Lilla Malma, Mellösa och Bettna.

VECKA 51 + VECKA 7

Södra Närke kontrakt, kontraktsprost Gunlög Axelsson. Ölund, Askersund-Hammar, Lerbäck, Snavlunda, Ramundeboda, Skagershult, Finnerödja-Tived, Viby, Sköllersta, Hallsberg, Kumla, Hardemo, Ekeby, Asker-Lännäs och Kvismare.

VECKA 3 + VECKA 11

Nyköpings kontrakt, kontraktsprost Ylva Evensen. Kiladalen, Nyköping, Oxelösund, Stigtomta-Vrena, Tunaberg, Rönö och Tystbergabygden.

VECKA 4 + VECKA 12

Södertälje kontrakt, kontraktsprost Åsa Lindgren. Enhörna, Hölö-Mörkö, Södertälje, Östertälje, Turinge-Taxinge, Överjärna, Ytterjärna, Vårdinge och Trosa.

VECKA 52 + VECKA 8

Nynäs kontrakt, kontraktsprost Peter Mourath. Grödinge, Sorunda, Ösmo-Torö, Nynäshamn, Salem.

VECKA 1 + VECKA 9

Domprosteriet, kontraktsprost Christofer Lundgren. Strängnäs domkyrkoförsamling med Aspö, Mariefred, Vårfruberga-Härad, Stallarholmen, Åker-Länna, Daga och Frustuna.

VECKA 5 + VECKA 13

Rekarne kontrakt, kontraktsprost Pernilla Parenmalm. S:t Johannes, S:t Ansgar, Tunafors, Västra Rekarne, Torshälla, Hällby med Tumbo och Råby-Rekarne, Husby-Rekarne, Näshulta, Kafjärden och Stenkvista-Ärla.

Tema Kyrkoåret

God fortsättning på det nya kyrkoåret! Den första advent började allt om igen. Men mitt i det välkända möter vi berättelserna och texterna på nya platser i våra liv.

Kyrkoårets skiftningar är tydliga i gudstjänstlivet, men kan även ge färg åt vardagen.

Kyrkoårets största högtider är:

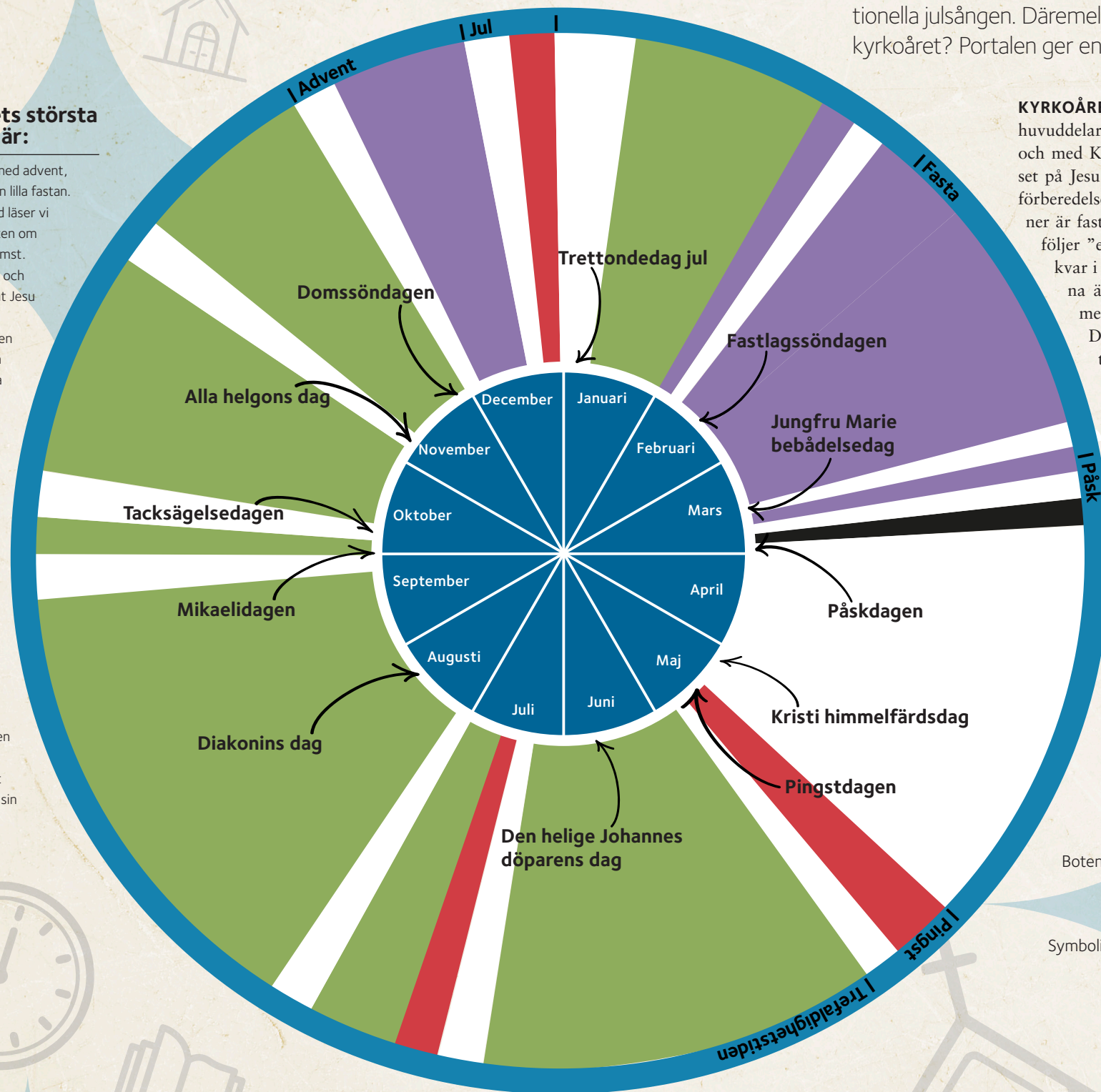
JULEN. Inleds med advent, ibland kallad den lilla fastan.

I denna väntetid läser vi profeternas löften om Frälsarens ankomst. Sedan ägnas jul och trettonhelgen åt Jesu födelse.

PÅSKEN. Efter en förberedelse på 40 dagars fasta infaller den största kristna högtiden, då vi följer Jesus på hans vandring till korsfästelsen innan vi till slut firar uppståndelsen.

Fyrtio dagar efter påsk firar vi Kristi himmelfärd.

PINGSTEN. Nu får kyrkan Anden genom vilken Kristus ständigt är närvarande i sin värld.

Att julen inte varar fram till påska vet alla som sjungit med i den traditionella julsången. Däremellan kommer ju fastan. Vad vet du mer om kyrkoåret? Portalen ger en kort guide.

KYRKOÅRET KAN grovt delas in i två huvuddelar. Den första, från advent till och med Kristi himmelfärd, sätter ljuset på Jesu liv. Jul och påsk har varsin förberedelse, som i många traditioner är fastetid. Efter de stora helgerna följer "afterfirningstider" då vi lever kvar i temat från helgen. Högtiderna är således långvariga dramer med både förfest och efterfest. Den andra delen, från pingst till domssöndagen, är kyrkoårets längsta tid och kallas Trefaldighetstiden. Den är kyrkoårets vardagslunk med fokus på det kristna livets tillväxt och mognad. Den avbryts av exempelvis högtiderna mid-

sommarhelgen och allhelgonahelgen. Kyrkoårets sista söndag är domssöndagen. Kyrkoåret slutar sedan klockan 18 på lördagen före första advent, då börjar adventshelgen. Detta kommer från äldre tider då en helgdag började klockan 18 kvällen före. Därav har vi fått många "aftnar" att fira. Traditionen finns kvar genom helmålsringning som man kan följa i både SVT och P1 på lördagskvällen. Varje söndag och helgdag har ett eget namn och ett eget tema, samt fyra bibeltexter: från evangelierna, breven (kallas episteltexter), psaltaren och ytterligare en gammaltestamentlig bok. För att det inte ska vara samma texter varje år är bibeltexterna uppdelade i tre årgångar, som läses i tur och ordning. Nyligen började vi om med första årgångens texter.

Kyrkoårets färger

Kyrkoåret har olika färger som återkommer i textilier, blommor och på prästens kläder.

Vitt

Symboliserar glädje och renhet, känslor som lyfts fram under första advent, jul och tiden efter påsk.

Violett

Botens och ångerns färg. Symboliserar förberedelse och är färgen för de båda fastorna.

Grönt

Symboliserar hopp, växande och mognad i det andliga livet. Grönt används under stora delar av trefaldighetstiden.

Rött

Blodets, kampens och martyrernas färg. Används de helger som påminner om apostlarna. Symboliserar också Den helige Anden.

Svart

Sorgens färg och används i kyrkan på Långfredagen till minne av Jesu korsfästelse och död.

ILLUSTRATION: LINN FORSDAHL

BRASKLAPP. Hjulet är baserat på hur kyrkoåret ser ut 2024, lokala avvikelser med andra traditioner kan förekomma.

Kyrkoåret – en resurs
och samhällskritik.

Fördjupningstext av
Carl Sjösvärd Birger
på sidan 20.

Hallå där biskop Johan

Varför är kyrkoåret så bra?

– Den som någon gång läst en sagobok för ett barn – ofta mer än en gång – vet hur viktigt det är med upprepning, igenkänning. Hör till vårt DNA. Kyrkoåret speglar och anknyter till det där och tar vara på vårt behov av att hitta ett grundmönster i livet som hjälper oss att förankra vår vardag i det kristna vittnesbördet. Samtidigt blir de välkända texterna ständigt som nya i kraft av den tid i vilken de ljuder eller läses.

– Kyrkoåret är ingen skrivbordsprodukt utan sprunget ur ett mänskligt behov och mänsklig erfarenhet.

Ditt bästa tips till nybörjare?

– Läs texterna och dagens bön innan du går till kyrkan, det blir en melodi som man kan känna igen i gudstjänsten.

Hur upptäckte du själv kyrkoåret?

– Jag började gå regelbundet på gudstjänst under konfirmationen. Då förstod jag inget om kyrkoåret men läste Bo Giertz kommentarer till kyrkoårets texter och upptäckte att jag inte tröttnade. Det ger dragkraft åt det andliga livet: De vita festperioderna ger energi till min tro, gröna påminner mig om behovet av att växa till i min tro, det röda lyfter fram Guds ande, i de blå/lila perioderna går vi in i enkelheten och förbereder oss för det stora.

Men, hur tar du dig an kyrkoåret en måndagsmorgon?

– Det börjar redan på söndagen då vi sänds ut från gudstjänsten och får ta med oss exempelvis fastan i veckan. Just nu följer jag också Ascensions bibelapp Bibel in a year. Den är sprungen ur en delvis annan kyrklig tradition, så ibland tycker vi olika men den är väldigt bra, förankrad i vardagen lär jag mig mycket nytt.

Följ @biskopdalman på Instagram där han bjuder på dagliga bibeltankar hela jultiden.

Torvald Johansson

GÖR: Domkyrkoorganist, som lämnar över stafettpinnen vid årsskiftet.

INSTRUMENT: Började spela piano 1964 och orgel 1970.

FAVORITKOMPOSITÖR: César Franck.

HOBBY: Notskrivning och arrangering av musik för orgel.

Julens glada budskap. Påskens död och liv. Allhelgonahelgens sorg och tröst. Kyrkoåret innehåller alla nyanser. Växlingarna speglas i psalmer och sånger. Men även ensamma toner kan bära Bibelns budskap menar domkyrkoorganist Torvald Johansson.

FASTAN ÄR kontrasternas tid. Efter fastlagssöndagens karnevalsstämning väntar tiden för försakelse och botgöring.

– Det börjar med askonsdagsmässan då man får ett kors av aska tecknat i pannan och sedan sker en succesiv nedtrappning fram till långfredagens kväll, säger Torvald Johansson.

Bortsett från söndagarna Jungfru Marie bebådelsedag och palmsöndagen som är festsöndagar präglas musiken av en dämpad stämning, men också en dramatik som kulminerar i Stilla veckan. Den inleds i domkyrkan med en passionsgudstjänst på måndagen, en musikgudstjänst på tisdagen, en korsvägsvandring genom kyrkan på onsdagen, morgonmessa med biskopen på skärtorsdagen då de vigda i stiftet inbjuds att förnya sina vigningslöften och sedan en messa på kvällen.

– Då hänger ett vitt tygstycke över högaltaret. Altaret kläs av. En röst läser ur psaltarpsalmen 22, ”Min Gud, min Gud, varför har du övergivit mig?”. Allting stillnar.

INTERVJUN GÖRS i domkyrkans avskilda och avskalade körrum, men Torvalds passionerade berättande för oss till kyrkorummet, in i framtiden.

– Långfredagen inleds med de stora förbönerna i Martyrernas kapell, då vi ber för människor och kyrkan i världen och i vårt land, sedan är det gudstjänst klockan elva. En gudstjänst utan predikan – för vad finns att säga...

– Klockan tre, när Jesus dör, är det korsandakt i högkoret. Klockan sex är det gravläggningsgudstjänst. Hela dagen utgör ett diminuendo, en succesiv nedtoning, som slutar med att domkyrkan stängs och så förblir till påsknattens messa, som en symbol för Kristi grav.

STILLA VECKANS händelser är ett sammansatt drama där ord, utsmyckning – och inte minst musiken – spelar olika roller. Även en ovan kyrkobesökare kan förstå att det är en speciell tid. Julens melodier i dur har bytts mot melodier i moll. Bachs glädjefyllda juloratorium

FOTO: LINN FORSDAHL

med pukor och trumpeter har bytts mot samme kompositörs sparsmakade Johannespassion med milda instrument. Ju närmare långfredagen vi kommer desto mer lågmält blir det.

– På skärtorsdagens kväll tystnar orgeln. På långfredagen är det bara den mänskliga rösten kvar. Till slut tystnar allt. Tomheten breder ut sig. Han förstår om många väjer för smärta, pina och död.

– Många idag tycker det är svårt att prata om, man vill inte kännas vid döden. Samtidigt så anar ju vi, ja vi vet ju, vad som händer på påskdagen, uppståndelsens dag.

SVÅRARE ÄR det att musikaliskt beskriva trefaldighetstiden, från pingsten till domssöndagen, en tid som präglas av hopp, växande och mognad, med enstaka instick av högtidsgudstjänster.

– Hur speglar man musikaliskt andlig klarsyn? Psal-

mer finns det en del att välja mellan men körmusik är lite knepigare, och den ordlösa instrumentala musiken. Då läser jag de aktuella texterna för den dagen i evangelieboken. Kanske fastnar då ett ord hos mig som jag försöker spegla musikaliskt. Det är inte alltid att det är glasklart för lyssnaren men det behöver det inte vara heller, konstaterar Torvald som är övertygad om att Anden verkar genom musiken ändå.

IBLAND TAR predikan tag i honom och han skapar nytt i stunden och kanske improviserar i psalmens förspel och det blir något helt annat än det förberedda.

– Jag tycker att vi ska våga ta ut svängarna i musiken och visa människor skiftningarna under kyrkoåret. De som kommer sällan förstår kanske inte allt men man måste inte förstå allt. Man kan uppleva ändå.

MARLENE W ANTONSON

FINGERFÄRDIG.

Domkyrkoorganist Torvald Johansson låter gärna musiken tala. Den förmedlar bibeltexternas budskap och kan tala direkt in i människors inre.

Kyrkoårets växlingar ska synas i rummet

– Vi vill att kyrkorummet ska visa på kyrkoårets växlingar så att det känns i hela kroppen, säger Lena-Marie Keber, vaktmästare i Olaus Petri kyrka i Örebro där man använder många konkreta ting för att tydliggöra kyrkoårets skiften.

Fem saker som förändrar kyrkorummet

- I Mäster Lars-kapellet tar man bort krucifixet från väggen under stora fastan och hänger upp en riktig törnekrona i stället.
- Vid långfredagens tredje gudstjänst sveps en Jesusfigur in i lindor och placeras på altaret som en illustration av Jesu begravning.
- På långfredagen är också fem blodröda rosor utplacerade på golvet framför altaret.
- Under tiden mellan påsk och Kristi himmelfärdsdag är krucifixet borttaget från högaltaret. Då är den uppståndne Kristus i fokus, inte den korsfäste.
- Antalet ljusstakar på altaret visar tydligt när det är fest. Då är de av silver och sex till antalet. Under fastan är de av mässing och bara två.

FÖRSTA ADVENT exempelvis är det en fest med ”extra allt”. Ljus överallt, vitt och silver på altaret. Veckan efter ändrar kyrkorummet utseende och blir nedtonat för då inleds en fasteperiod som förberedelse inför julen.

– Vissa saker gjorde man redan innan jag kom för drygt 16 år sedan, annat har jag varit med och infört, säger Lena-Marie och visar upp det svarta florstunna tyg hon och kollegan hänger upp över altarskåpet bit för bit under passionstiden. På Alla själars dag hänger det också som ett sorgflor över altaret i stället för antependium.

– Jo, det ger ett mörkt intryck, men det kan kännas skönt att det finns en dag då det är tillåtet att sörja och sakna. I kyrkoårets växlingar och i kyrkan finns plats för hela vårt liv. Där finns plats för påsktidens bubblande glädje och för tider då man kämpar.

IDÉN ATT dölja delar av altarskåpet har vaktmästaren Lena-Marie, som i grunden är arkeolog och även har läst teologi, fått från de medeltida kyrkorna vars luckor stängdes vid olika tillfällen under kyrkoåret.

– Det vanliga är att svenska kyrkor ändrar färg på

altaret och på blommorna efter rekommendationerna i kyrkoalmanackan. Men det går att göra så mycket mer, säger Lena-Marie och berättar om Olaus Petri kyrkas påskfirande som går från en mörk passionstid då sakerna i kyrkorummet ska illustrera tyngden i Jesu vandring mot Jerusalem.

– Själva påskhelgen blir det också stora kontraster mellan den helt mörklagda avklädda kyrkan på långfredagen och påsknattsmässan där ljuset sprider sig från person till person. Och den jublande påskdagsgudstjänsten.

– Då ska allt bara lysa så att det känns i hela kroppen. Tron blir då inte enbart en intellektuell övning utan känns i hela mig.

EN ANNAN söndag då gudstjänstbesökarnas hela kroppar är med i det som händer är palmsöndagen.

– Då sätter vi palmkvistar i alla bänkvaser och processionskorset är klätt i palmblad. Och de som kommer får en palmkvist i handen som alla sedan går runt i hela kyrkorummet och viftar med medan vi sjunger.

– Vi får mycket positiv respons från våra gudstjänstbesökare. Många tycker att det är så fint med

FOTO: ANNA NÄPPI

FOTO: CATRINE GUSTAVSSON

de växlingar vi vill illustrera på ett konkret sätt i vårt tempel. Och som i slutänden vittnar om vem Gud är.

INGALILL BERGENSTEN

KONTRASTER. Lena-Marie Keber förändrar kyrkorummet efter kyrkoårets skiftningar.

Så hjälper du barnen att möta kyrkoårets svåra texter

Strängnäs stift har varit med och tagit fram materialet En teologisk studsmatta. Det ska rusta ledaren för att kunna gå med barnen i deras tankar när de möter kyrkoårets texter.

– Bibelns berättelser är viktiga när vi rustar barnen för att möta och tolka livet, men precis som livet är de inte alltid lätta och då är det viktigt att ledaren själv reflekterat

över texten: Vad vet och förstår jag om texten? Vad säger den mig? Hur tror jag att den landar hos barnen? säger stiftspedagog Helena Åhlin.

– Förberedelsen ger verktyg för att möta eventuell oro eller ledsenhet. Barn har rätt att få möta även svåra texter, säger Helena Åhlin.

”Studsmattan” ger konkreta förslag på upplägg för barnsamlingen men utmanar även till reflektion över barn- och bibelsyn.

– Det påverkar, och underlättar, mötet med barnen och Bibeln. Det ger trygghet i uppdraget att arbeta med alla kyrkoårets texter tillsammans med barn.

Kajsa Nordenstorm, diakon i Knivsta pastorat och Simon Liljercrantz, pedagog i Östersunds församling har författat ”Barnen firar gudstjänst” i Verbums Kyrkokalendern. Båda har tankar om hur man hanterar svåra teman och texter.

– Jag brukar utgå från berättelsetexterna, de har traderats vid lägerelden i många år och har ofta något att säga till både barn och vuxna, säger Kajsa som i största möjliga mån håller sig till kyrkoårets texter.

– Jag väljer bort texter eller tema som är till för vuxna. Exempelvis berättelsen om fåren och getterna, att vissa får komma till Gud, andra inte. Däremot berättar jag om Kain och Abel. Den är hemsk men säger något som var-

je barn är välbekant med, en människa som inte kan kontrollera sin ilska. Och trots det som händer så lovar Gud att skydda Abel, säger Kajsa.

Simon brukar ”ta en omväg” till barnet om texten eller ämnet kan väcka obehag.

– Istället för att fråga ”Vad gör dig ledsen?” kan man fråga ”Hur stöttar man en vän som är ledsen?”. Då lyfts även de svåraste ämnena och barnet får möjlighet att arbeta sin egen situation

med positiv distans, säger han.

Det är bättre än att läsa en svår text och sedan fokusera på det som var lätt och trevligt. Det är inget alternativ, då är det bättre att välja en helt annan text tycker Simon.

Fotnot: En teologisk studsmatta finns på Kor-net. I skriften ”Varför berätta Bibeln för barn” fördjupar biskop Sören Dalevi hur man pratar om svåra texter med barn.

MARLENE W ANTONSON

Vilken är din favorit på kyrkoåret?

Kristina Wänblom, Nynäs kontrakt:

Julottan, som jag gått i sedan jag var liten. Det är en kombination av hoppet som förmedlas när änglarna sjunger att Jesusbarnet har fötts och inramningen, kyrkorummets levande ljus och krubban samt psalmerna och musiken.

Tage Gripenstam, Södertälje kontrakt:

Det blir tre. Tacksägelsedagen för gemenskapen, Allhelgona för minnen och första advent för glädjen.

Christina Södling, Nyköpings kontrakt:

Måste jag välja så väljer jag Tacksägelsedagen med lovsång. Ibland tar vi livet och allt omkring oss för givet, vi får inte glömma att glädjas åt det vi har. Att tacka Gud för de gåvor vi får, allt från fröet vi sätter i jorden som ger oss mat, till kärleken och om tanken vi får och ger. Lovsången ger mig hopp och gör mig glad.

Niclas Fournér Winghamre, Domprosteriet:

Påskan. Skärtorsdagen då man tar bort allt från altaret, släcker ner kyrkan och allt blir tyst och stilla. Långfredagen, allt är lugnt och stilla, man får tid för eftertanke. Påsknatten då vi firar Kristi uppståndelse, Guds seger över ondska och död. Man känner glädje och ropar ”Kristus är uppstånden!”

Jan-Olov Karlsson, Oppunda-Villåttinge kontrakt:

Julottan som jag firat i hela mitt liv, var jag än är. I Stora Malm om jag är hemma eller i Umeå hos barnbarnen. Det är stämningstid med många besökare i kyrkan. Fint att få fira julen, och Kristi födelse i kyrkan.

Michael Wallbom, Rekarne kontrakt:

Julens gudstjänster tycker jag är mysiga. Det är så lugnt och fridfullt.

Ewa Sohlborg, Södra Närke kontrakt:

Jag tycker om tacksägelsedagen. Vi har så mycket att vara tacksamma för. Tack för djuren och naturen, mat på våra bord och all kärlek som finns på vår jord.

Torkel Fred, Norra Närke kontrakt:

Adventstiden i konkurrens med påskan. Den är förväntan och hopp. Ljuset lyser och mörkret har inte makt därmed. Vi väntar på barnets födelse. Bibeltexter, psalmer och musik ger oss hopp och manar oss att omvända oss inför Herrens ankomst.

FOTO: IKON

EN RYTM FÖR *hela livet*

FOTO: ULLA-CARIN EKBLOM

Bakom orden

Carl Sjösvärd Birger, är teologie doktor i kyrkohistoria och präst i Olaus Petri församling i Örebro.

Kyrkoåret kan inte reduceras till ett kalendarium över årets söndagar. Och inte heller reduceras till att endast röra gudstjänster. Mitt i sin förutsägbarhet ger kyrkoåret människan möjlighet till ständig förnyelse. Att leva med kyrkoåret är att låta sitt liv ta intryck av den stora berättelsen om Guds handlande med sin värld.

VARFÖR HAR vi ett kyrkoår till skillnad från vårt ”vanliga” år? Olika svar kan ges på den frågan. En möjlig utgångspunkt skulle kunna vara att det handlar om att hjälpa oss att ställa om våra inre klockor till ett annat slags tidsuppfattning än den gängse.

Kyrkans liv har från början orienterats i tid och rytm. De första kristna kom att överta judendomens bibliskt motiverade sjudagarsvecka, men med söndagen som gudstjänsttag. Omsvängningen från det judiska sabbatsfirandet mellan fredag kväll och lördag kväll, till firandet av Jesu uppståndelses dag vittnade om en förändrad syn på tillvaron – och tiden. Veckorytmen var ett sätt att erinra sig det som Jesus hade gjort i det förflutna, men också ett sätt att leva med det i nuet – i det som man uppfattade som en ny tidsålder.

VI MÄNNISKOR lever i tiden. Vi lever i den kronologiska tiden, den tid som består av år, dagar, timmar, minuter och sekunder. Tid som vi förvaltar och fyller med mångahanda göromål och samtal, tystnader och ljud, gemenskap och ensamhet. Vi orienterar oss i vårt nu genom att blicka mot det förflutna men även mot

det som vi tänker, fruktar och hoppas om vår framtid.

Allt det – vår historia, vårt nu och vår framtid – omsluts enligt det kristna tänkandet av ett annat slags tid: Guds tid. Gud är början och slutet, ”den som är och som var och som kommer”. (Upp 1:8) I den nytestamentliga grekiskan används olika ord för olika tidsbegrepp. För den linjära, kronologiska tiden, som vi fyller med allt det vi gör eller inte gör, används ordet kronos. Det är den tid som för var och en av oss är utmätt, som för varje människa kommer att ta slut. Men för den andra tiden som både är nuet, men också det som varit och det som ska komma, används ordet kairos. Det är Guds eviga tid.

I Johannesevangeliets inledning läser vi: ”I begynnelsen var Ordet, och Ordet var hos Gud, och Ordet var Gud. [...] Och Ordet blev människa och bodde bland oss”. Jesus hör till den andra tiden, till Guds eviga tid, men blev en människa bland oss människor. Därmed kom vår tillvaros villkor för alltid att förändras. Med Jesus bröt kairos in i kronos, ty han ”är den samme i går, i dag och i evighet” (Heb 13:8). Med honom har Guds verklighet brutit in i vår verklighet.

GENOM KYRKAN är Kristus fortsatt närvarande i vår tid. I kyrkan samlas vi för att ta emot helig Andes ledning genom ord och sakrament i tiden mellan Jesu uppståndelse och återkomst. I kyrkan på jorden lever vi i spänningen mellan samtidighet och förväntan, mellan den tid som en dag ska ta slut och den eviga tid som redan har brutit in. Mellan kronos och kairos.

Kyrkoåret är ett redskap för att hjälpa oss att ställa om till de nya villkor som genom Jesus gäller för våra liv, ställa om våra liv i väntan på Guds rikes ankomst, ställa om våra inre klockor från kronos till kairos – till liv i närvaro av Guds evighet.

DET BÖRJADE med söndagen, och söndagen är fortfarande navet i kyrkans tidsrytm. Den judiska sabbaten betraktades som kulmen på skapelsen och veckans vilodag. Kyrkan började fira söndagen till minne av den första påskdagen som veckans inledning. Det var en festdag, den nya tidsålderns första dag. Efterhand fick även tanken genomslag att Kristus hade instiftat söndagen som den nya skapelsens sabbat. Söndagsfirandet skulle sträcka sig från lördag kväll till måndag morgon. I Sverige blev söndagshelgden juridiskt fastställd på 1600-talet och sabbatsbrott beivrades med böter.

I söndagens högmässa syns ett slags kyrkoår i miniatyr. De olika momenten berättar om Guds handlande med sitt folk. I inledningens syndabekännelse och Kyrie (Kristusropet) hörs en återklang av adventstidens förväntan och längtan efter befrielse från den fallna skapelsen. I Gloria (Ära åt Gud i höjden) hörs änglasångens julbudskap om att Jesus kommit till världen som ett svar på Guds löfte. I textläsningarna går Jesus med oss i vår tid och situation. I psalmen före nattvarden får vi liksom i fastetiden följa honom upp till Jerusalem, till altarets bord, där vi gör oss redo att vara med om det offer han en gång gjorde på korset för vår skull.

I nattvardsbönen över bröd och vin blir Jesu handlande närvarande i vårt nu. Vid fridshälsningen står vi inför påskfirandet – och den uppståndne Jesus delar sig själv, sitt liv och sin framtid med oss i brödet och vinet – såsom en gång med lärjungarna i Emmaus. Vi får en försmak av den himmelska måltid vid vilken Guds folk en gång till slut ska samlas i hans rike. Vi får uppleva en bit av Guds tid i våra liv. Med välsignelse sänder han oss att leva i hans efterföljd, stärkta av hans löfte om att vara med oss alla dagar till tidens slut.

PÅSKEN BLEV ett livstydande mönster för de kristnas veckorytm. Samtidigt blev påskan en högtid som firades årligen. Precis som i judisk sed firades högtiderna för att levandegöra minnet av händelser då Gud gripit in i historien. I kyrkan började man att fira högtider för att minnas och närvarandegöra Jesu liv och verk. De kristna högtidsdagarna och perioderna växte så fram långsamt och organiskt, och alltfler dagar och högtider lades till varandra under året. Jul, påsk och pingst etablerades under kyrkans första århundranden som de stora högtiderna och för- och efterfirandet av dessa festdag kom att sätta sin prägel på året.

Även om påskan var den viktigaste högtiden dröjde det till kyrkomötet i Nicea år 325 innan man kom

överens om detaljerna kring när den skulle firas. Fastan inför påsk var till en början kort, på vissa håll endast en dag, men kom senare att föreskrivas till 40 dagar. I sin tidigaste utformning var förberedelsen inför påsk en glädjetid, precis som judarnas tid inför Pesach. Men när fokus alltmer lades på Jesu lidande och död kom fastans karaktär att ändras och inledas med askonsdagen. Efter hand har perioden fram till påsk fått en rik dramaturgi som inleds med fastan, går vidare till passionstiden och sedan genom palmsöndagen in i Stilla veckan med sin fördjupade väg genom de skeenden

”I kyrkan på jorden lever vi i spänningen mellan **samtidighet** och **förväntan**, mellan den tid som ska ta slut och den eviga tid som redan brutit in.

som ledde till korset och kulminerade i den tomma gravens glädje på påskdagens morgon.

Från början kallades hela påskens efterfiringsperiod på femtio dagar för pentekosté, det ord som i svenskan gett oss ”pingst”. Där markerades de fyrtio dagarna till Kristi himmelfärd och de femtio dagarna till pingstdagen. Tidigt betraktades hela perioden som en enda lång festtid och det förekom att man firade gudstjänst varje dag. Någon fasta fick inte förekomma och bönen skedde stående. Under 200-talet blev pingst en egen kyrklig fest.

Jesu födelse och dop firades från 300-talet som Epifania (”Uppenbarelse” på grekiska) den 6 januari i den östliga kristenheten. Där var det framför allt inkarnationens mysterium och Guds uppenbarelse som stod i fokus. I västkyrkan särskildes födelse och dop, och den 25 december kom att fastställas som Jesu födelses dag. Under 400-talet blev det sed i stora delar av kyrkan att fira båda dagarna.

I det tidigaste skedet var perioden som idag är advent inriktad på Epifaniafirandet, men inte som fastetid utan, liksom före påsk, som en glädjerik förberedelse. Vid 500-talet blev det vanligare med en längre fasteperiod inför firandet av Jesu födelse. Först på 1000-talet blev adventstiden de fyra söndagar som vi idag känner igen.

Vid sidan av de stora högtiderna kom Kristusdagarna, Mariadagarna, ängladagarna samt även helgondagarna att uppfylla året. Den långa tid under året som vi idag kallar för trefaldighetstiden, bestående av ett drygt

tjugotal söndagar med olika teman om det kristna livet, har relativt sent setts som en självständig period. Tidigare var det en efterperiod till påsken. Men när Helga trefaldighets dag infördes runt 1000-talet fick den ge namn åt perioden.

I DEN svenska kyrkan var det på 1600-talet som en kyrkoårsrytm började få tydligare form så som vi känner igen den idag med inledning i förberedelsen för jul och avslutning söndagen före advent. Det har dock tagit lång tid till att nå fram till dess rika gestaltning som vi ser idag. Under seklerna efter reformationen skedde en likformning av kyrkoårets söndagar. I svallvågorna av 1700-talets upplysning skulle gudstjänstfirandet rationaliseras. De flesta helgondagar avskaffades och firingsdagarna reducerades. Nattvardsfirandet av-

” Genom sabbatens bud om vilodag står kyrkan för ett slags civilisationskritik i en samtid där allt ska vara tillgängligt.

tog och den liturgiska mångfalden försvann. Vid slutet av 1800-talet var det i princip endast psalmer och predikotext som skilde årets söndagar från varandra. Prästen bar i regel svart kappa under gudstjänsten och liturgiska textilier användes i begränsad utsträckning. Under 1900-talet återupptäcktes kyrkoåret inom liturgiskt och ekumeniskt sinnade kretsar i Svenska kyrkan. Man började verka för att uppta de fem liturgiska färgerna enligt allmänkyrklig praxis: grön, vit, blå/violett, röd och svart. Man knöt an till den äldre kyrkomusikaliska traditionen som kallas gregorianik. Nattvarens position i högmässan återtog. Det skulle emellertid dröja till senare delen av 1900-talet innan en rikare gestaltning av kyrkoåret mer allmänt skulle få sätta prägel på vårt gudstjänstliv. Det stora genomslaget kom i och med 1983 års evangeliebok, då till exempel askonsdagen återinfördes och gav fastan en tydligare inramning.

ÄNNU I vår tid är kyrkoåret under ständig förändring. Alla helgons dag återinfördes 1953 som ett svar på att allt fler människor hade börjat söka sig till kyrkogårdarna för att tända ljus för sina anhöriga. Idag ter sig allhelgonahelgen som en av de mest folkligt förankrade kyrkliga högtiderna och tusentals människor rör sig på kyrkogårdar och i kyrkor under denna helg. Så sent som 2002 kom Alla själars dag in i evangelieboken.

Parallellt med dessa kyrkliga dagar uppmärksammar många svenskar numera den förkristna, anglosaxiska högtiden halloween. Kommer den, liksom fordom andra hedniska högtider, att på sikt bakas in i kyrkoåret? Det får framtiden utvisa.

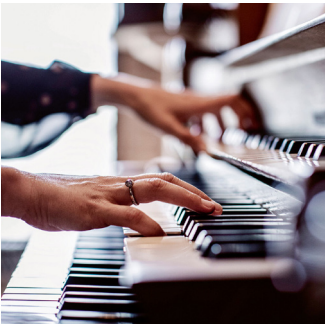
Ett initiativ till förnyelse av kyrkoåret i ekumeniska sammanhang är perioden ”Skapelsetid” mellan 1 september och 4 oktober, som syftar till att uppmärksamma frågor om världen och dess liv.

ATT LEVA med kyrkoåret är att låta sitt liv ta intryck av olika aspekter av den stora berättelsen om Guds handlande med sin värld. Det sker från söndag till söndag, i högmässan och med sändningen från den in i veckan som ligger framför. Precis som livet självt rymmer kyrkoåret möjlighet till alla tänkbara stämningar och känslolägen; från prövningar, sorg och mörker till glädje, tacksamhet och fest. Att ta del av de olika periodernas och dagarnas teman kan kanske ses som en möjlighet att öppna sig för ett Gudstilltal i det vardagliga livet.

Kyrkoårets förlopp uttrycker ett kyrkans eget sätt att se på tillvaron som inte flyr undan den tid som är, men inte heller fastnar i den. De olika teman som präglar året ger utrymme för variation i livet, till exempel så att excesserna tonas ned under fastan och att man sedan kan uppleva övergången till glädje som kommer med påsken. Genom att även ha bevarat ett arv av sabbatens bud om vilodag, en paus för stillhet och reflektion över vår relation till Gud, står kyrkan också i det hänseendet för ett slags civilisationskritik i en samtid där allt ska vara tillgängligt och alla ska vara i rörelse hela tiden.

KYRKOÅRET ÄR kanske framför allt en möjlighet till motrörelse mot den sekularisering som så präglar vår samtid. Själva ordet sekularisering stammar från latinska saecularis, det som hör till seklet. Det handlar alltså om det som är avgränsat till vår tillvaro och vår tid här i världen. Sekularisering, skulle man kunna säga, är när verkligheten blir beskuren dess gudomliga djup och dess himmelska hopp.

Kyrkans år är inte en lång räckta av episoder som läggs till varandra. Det är inte heller ett repetitivt ekorhjul. Bättre är bilden av en spiral i långsam uppåtrörelse som varv efter varv kan hjälpa oss att i det dagliga livet häva sekulariseringens läsning i kronos-tiden. Som vill lyfta våra blickar mot det himmelska hoppet och förankra våra liv i tillvarons gudomliga djup. Som vill leda oss genom vår tid närmare Guds tid, genom vår verklighet närmare Guds verklighet.

Inspirationsdag för unga orgelspelare

LÖRDAGEN den 9 mars är det inspirationsdag i Västra Vingåkers kyrka. Dagen riktar sig till barn och unga i Strängnäs stift som spelar orgel eller vill prova på. Anmälan via Sensus. Save the date! Orgelläger för unga orgelspelare. Ett läger för den som är nybörjare eller har kommit en bit på väg i ditt orgelspel. 13-14/6 i S:t Nicolai prästgård, Örebro. Anmälan via Sensus.

Kvinnliga helgon ställs ut i domkyrkan

MELLAN 3/3 och 7/4 finns ikonutställningen Kvinnliga helgon från när och fjärran med 25 kvinnliga helgon att ta del av i Strängnäs domkyrka. Söndag 3/3 är det vernissage kl. 12.30, och på internationella kvinnodagen 8/3 blir det ett program i anslutning till utställningen.

Präst i Strängnäs stift om arbetet att översätta Bibeln

ÅR 2026 beräknas en ny översättning av Nya testamentet att vara klar. Dan Nässekvist, docent vid Lunds universitet och prästkandidat för Strängnäs stift, är en av dem som arbetar med översättningen. Onsdagen den 31 januari kl. 18:30 kommer han till Finne-rödja församlingshem för att berätta om arbetet.

Dan Nässekvist.

Svensk serie skildrar religiös förföljelse

DRAMASERIEN Amanda och Viktor handlar om två tonåringar i ett samhälle där pressen mot de kristna blir allt hårdare. Serien har tagits fram av filmskaparna Emma och Charlie Cronberg i samarbete med organisationen Open Doors, och är inspirerad av verkliga händelser inom den förföljda kyrkan. – Vi hoppas att många blir berörda av serien och att den kan bli till hjälp när man brottas med Gud och känner att tron möter motstånd. Och förstås att ungdomar får upp ögonen för att förföljelsen är stor och att vi har mycket att lära av kristna som lever i

utsatthet, säger Sofia Dernänd, kommunikationschef på Open Doors Sverige. Huvudrollsinnehavarna Kerstin Andersson och Helmer Hagerius från Sörbykyrkan i Örebro har fått anledning att fundera över kristen tro och förföljelse. – Jag har ju alltid vetat om att det pågår förföljelse, och gjort upp en bild i mitt huvud av det, men det var så mycket mer som jag inte har tänkt på som är förföljelse, säger Kerstin. Open Doors är en internationell missions- och människorättsorganisation som hjälper förföljda kristna över hela världen. Serien finns att se på organisationens hemsida.

PRISAD. Linnéa Malmberg, kommunikatör i Järna-Vårdinge pastorat, vid prisutdelningen på Berns.

Församlingstidning vann Publishingpris 2023

KYRKOLADET i Järna-Vårdinge pastorat knep första platsen i Publishingpriset 2023, i kategorin Medborgartidningar med motiveringen: För en välskriven och intressant tidning

med välgjorda illustrationer som harmonierar med texten. – Jag är djupt tacksam och överväldigad, säger redaktör Linnéa Malmberg, som gjort tidningen sedan 2020.

Julens budskap på annorlunda sätt i ny bok

JULEN är här! 112 sidor julstämning – helt befriad från tomtar – med olika perspektiv på vår mest älskade högtid. Boken Julen är här (redaktör Pierre Eriksson, Argument förlag) innehåller istället noveller, betraktelser, reportage och dikter som tillsammans bildar en mosaik som lyfter fram julens budskap: att mitt i vårt nattsvarta mörker kommer bud om en stor glädje. För oss är en frälsare född.

Evangeliepostilla i tre band

STELLAN Bengtsson, komminister i Södertälje församling med placering i Hovsjö under åren 1983-2019, har sammanställt sina predikningar över kyrkoårets tre årgångar. Det är nu gjort i Evangeliepostilla. Ordet postilla kommer från latinets "post illa verba textus" och kan översättas till "efter denna textens ord". I tre band behandlar han alla söndagar under kyrkoåret: evangelietexten med en utförlig predikan, de andra två texterna med en kort tanke. Postillorna finns att köpa på nätet och Stellan hoppas att postillorna blir till användning och inspiration för kollegor eller som enskild.

God förvaltning – ska bli ännu bättre

Från nyår införs området central förvaltning i arbetet med förvisitationer

Det är viktigt att ha ordning och reda på torpet – men ännu viktigare i kyrkan. Efter årsskiftet utökas stiftets förvisitationer till att även omfatta området central förvaltning, som till exempel ekonomi och juridik.

STIFTETS UPPDRAG är att utöva främjande och tillsyn av församlingarnas verksamhet, två aspekter av samma uppdrag: att stödja församlingarna att vara kyrka i vår tid, på sin specifika plats. Höjdpunkterna är biskops- respektive prostvisitationerna som infaller vart sjätte år. Ett halvår innan sker en så kallad förvisitation, en grundlig genomgång av församlingens diarium, arkiv och kyrkobokföring, fastighetsförvaltning och kulturarv.

– Även ”pappersarbetet” är av teologisk betydelse. Det grundläggande uppdraget, att fira gudstjänst, bedriva undervisning, diakoni och mission är beroende av att församlingen har en god budget och effektiv förvaltning, säger Fredrik Selander, en av stiftets jurister.

Nu vässas verktygen ytterligare, från och med årsskiftet kommer förvisitationen även att innefatta det som kallas central förvaltning: begravningsverksamheten, ekonomi, juridik, HR och klimat- och miljöarbete.

– Församlingarna får redan idag råd och stöd på de här områdena men nu systematiserar vi stödet och för in det i Strängnäsmodellen, säger Fredrik Selander som tillsammans med Anne Falk, handläggare på stiftskansliet, tagit fram riktlinjerna för det som stiftet kallar ”strukturerad förvaltningstillsyn”.

– Ytterligare en nyhet och förbättring, är att planeringen och genomförande av förvisitationerna för de tre områdena hålls samman, tidigare har det varit två separata processer.

DE FYRA församlingar och pastorat som har biskops- och prostvisitationer i sitt schema hösten 2024 är först ut. Dessa får en checklista i början av året som blir grunden för det fortsatta arbetet.

Checklistan fungerar som förberedelsematerial för både stift och församling och kommer framöver att finnas tillgänglig för alla församlingar att ta del av. Den klargör vilka dokument och policys församlingen behöver ha, exempelvis en arbetsordning för kyrkorådet, arbetsmiljöpolicy och en policy för GDPR.

– Vi är medvetna om att församlingarna har krav, lagar och regler från andra instanser att leva upp till, så jag vill betona att vi inte kommer med några nya pålagor. Detta är mer som en kontrollstation för att

EXPANDERAR. Efter nyår utökas förvisitationerna till att även omfatta området Central förvaltning.

”Även pappersarbetet är av teologisk betydelse.

stödja församlingen att efterleva de krav inom förvaltningsområdet som redan ställs. Syftet är att hjälpa församlingarna att bli mer effektiva och hållbara i sin förvaltning och på så sätt frigöra resurser för det grundläggande uppdraget.

EFTER ATT stiftets medarbetare läst in sig på församlingen träffas företrädare för stift och församling för att följa upp checklistan. Utifrån tillsynen upprättas sedan ett protokoll där stiftets iakttagelser dokumenteras.

– Sedan går vi tillsammans igenom protokollet och samtalar om lämpliga åtgärder och prioriteringar.

BISKOPS- OCH prostvisitationen blir, precis som idag, en första uppföljning av förvisitationen. Efter omkring ett år från processens början följs protokollet upp igen av församling och sakhandläggare från stiftet.

– Den strukturerade förvaltningstillsynen är också till hjälp för stiftet. Om den visar på återkommande

brister hos flera församlingar så kan vi forma våra främjande insatser på förvaltningsområdet utifrån det, säger Fredrik Selander.

MMARLENE W ANTONOSON

Förvisitationernas tre områden:

ARKIV, DIARIUM OCH KYRKOBOKFÖRING. Handlar om dokumenthantering samt vilka som döpts, konfirmerats, vigts och begravits.

FASTIGHETSFÖRVALTNING OCH KULTURARV. Handlar om att ha en god och långsiktigt hållbar fastighetsförvaltning samt att byggnader och inventarier är i gott skick.

CENTRAL FÖRVALTNING: Begravningsverksamheten. Handlar om begravningsriktlinjer.

Ekonomi. Handlar om ekonomiska aspekter utifrån Kyrkoordningen.

Juridik och HR. Handlar bland annat om vilka obligatoriska dokument och policys en församling måste ha.

Klimat och miljö. Handlar om hållbarhetsfrågor och implementering av Svenska kyrkans färdplan för klimatet.

När stiftet kommer på besök...

Eva Forsström Mörner i Tunabergs församling fick nyligen besök av Jessica Engström från stiftskansliet. På schemat stod gallring av arkivet, något förvisitationen påtalat.

EVA FORSSTRÖM Mörner har många spridda arbetsuppgifter. Hon gör en församlingstidning, affischer, har administrationen kring begravningar, K-bok och det vanliga diariet. Och däremellan blir hon anspråktagen i andra verksamheter. Omväxlande, men gör det också svårt att få tid för det som inte är akut.

– Förvisitationen var nyttig på flera sätt. Det var verkligen guld värt att få hit Jessica så att vi fick göra det här tillsammans. Framför allt har jag fått kunskap om vad jag får gallra och inte. Den osäkerheten tog hon bort.

Evas arbete har systematiserats. Listor har upprättats, en plan för vad som ska göras när har skapats liksom instruktioner så att någon annan ska kunna ta vid.

– Jag, Jessica och min kollega Rolf har rensat ut 14 säckar med papper. Det har frigjort mycket plats.

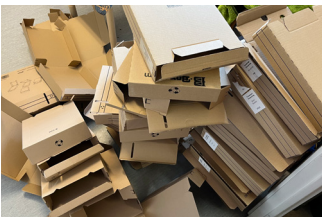
– Jag är jättenöjd, avslutar Eva Forsström.

JESSICA ENGSTRÖM delar glädjen:

– Jag tycker det är väldigt roligt att vara ute och hjälpa till praktiskt och utbilda, så att den som har ansvaret själv lär sig regelverk och hur det ska tolkas. Då blir det mindre uttryckningar när det är kris- och panik. Räcker inte ett besök så kommer jag tillbaka, jag lämnar inte någon församling i sticket.

Eva Forsström och Rolf Johansson..

Jessica Engström

Lätt att vara kyrkobokföringsinspektör i Strängnäs stift

Mats Wendt är präst i Vårfruberga-Härad's församling. Han är också stiftets kyrkobokföringsinspektör och granskar församlingarnas register inför biskops- och prostvisitation. Han är generös med berömmet.

– Jag måste säga att kyrkobokföringen sköts väldigt bra i det här stiftet. Det är väldigt sällan som jag har någon anmärkning på hanterandet av K-bok, säger Mats Wendt.

I kyrkornas bokföring, K-bok, ingår medlemsregister samt uppgifter om förrättningar: dop,

konfirmation, vigslar och begravningar. Att det blir rätt är viktigt ur flera aspekter. Ett fel i medlemsregistret kan innebära att kyrkoavgiften tillfaller fel församling.

– Då får nationell nivå gå in och reglera summan, berättar Mats. Ett dop som inte registreras innebär, förutom ett medlemstapp med dess påföljder, även att personen inte kan konfirmera sig i kyrkan. – Jag har haft något sådant fall. Det uppdagades när personen hörde av sig och ville ha ett dopintyg. Kan man inte efterforska det så

tycker jag att att man ska lita på personen, men det är upp till varje kyrkoherde att besluta om. Det förekommer även det omvända, att dop och konfirmation som inte skett registreras. – Då är det mer ett pastoralt ärende, då det är den personliga integriteten som drabbas, säger Mats som poängterar att det inte hänt i Strängnäs stift, vad han känner till.

Mats Wendt

Fredrik Seltman medverkar på teologiskt rådslag i biskopsgården den 25 januari, om hur man kan jobba med klimatfrågan utifrån ett lutherskt perspektiv.

Finns det nåd för klimatsyndare?

Fredrik Seltman pratar teologi och klimat på teologiskt rådslag i Strängnäs.

– Självklart finns det nåd. Men, det är viktigt att fundera igenom vad nåden innebär i klimatkrisen. Och vad evangelium i klimatkrisen innebär?

– I den evangelisk-lutherska teologin finns en spänning mellan Guds kärlek och rättvisa. Gud är kärleksfull och god och nåderik, det vet vi. Men en felaktig förståelse av nåden kan skapa passivisering och resultera att vi inte gör så mycket som vi borde göra för livet på jorden och kommande generationer. Vi måste förstå nåden och samtidigt ta kampen mot synden och konsekvenserna utan att skamma och döma varandra.

Det låter svårt...

– Ja, men min tes är att den lutherska teologin har resurser för att hantera dessa spänningar. Det är inte antingen eller utan både och.

Hur kommer det sig att du valde att skriva om klimatkrisen?

– Det började med att jag läste om rättfärdiggörelsen, och ju mer jag läste desto mer väcktes den gigantiska frågan om överskridandet av de planetära gränserna. Det skrivs och pratas mycket om klimatteologi, men frågan om rättfärdiggörelse, som är ordet jag använder, tycker jag varit bortglömd. Fråga om skuld och ansvar. Det här är ett perspektiv som hjälper oss att spetsa till frågan och pusha oss att göra ännu mer och ännu bättre. Inte som något plåster på mitt eget dåliga samvete utan för att vi ska förmå ta det ansvar som krävs av oss.

Hur har forskningen påverkat ditt eget liv?

– Jag utgår ju från min egen brottningskamp framför allt. Jag kan uppleva en ångestladdad handlingsförlamning när jag tänker på klimatkrisen. Jag kommer till korta, och vi som mänsklighet, men enligt den lutherska rättfärdiggörelseläran definieras vi inte av vad vi lyckas med eller misslyckas med. I det finns det en frihet, men det är en frihet till att ta kampen mot syndens konsekvenser.

Hur kan vi uppmuntra varandra att leva hållbart utan att skamma på samma gång?

– Eftersom vi är på samma gång syndare och rättfärdiggjorda så kan vi aldrig avskärma oss och säga att ”där borta står syndarna”. Det blir ett botemedel mot att skamma. De med mer makt och pengar har större ansvar att agera, men i hela samtalet måste vi inse att det är ett kollektivt misslyckande. Istället för att skamma behöver vi förmedla nya visioner för vad ett gott samhälle är, och vi måste göra det tillsammans.

Du är prästvigd för Strängnäs stift. Saknar du att vara präst?

– Jag prästvigdes 2017, i biskop Johans första kull, och jag saknar det. Men min forskning har mycket med folkkyrka att göra och det bottnar i mig både som församlingspräst och mig som forskare i systematisk teologi.

MARLENE W ANTONSON

Fredrik Seltman

ÅLDER: 39
BOR: Salem
FAMILJ: Fru och tre barn. Och hunden Asta.
GÖR: Tidigare präst i Östertälje församling, nu doktorand vid Enskilda Högskolan Stockholm (EHS). Studierna finansieras till viss del av Strängnäs stift. Beräknas vara färdig sommaren 2025.
FRITID: Spelar fotboll i Salem, sjunger och spelar gitarr och piano, både hemma med barnen och i kyrkan. Läser, nu senast Gösta Berlings saga.
AKTUELL: Ska tala på Teologiskt rådslag i biskopsgården den 25 januari.

Livsviktig gudstjänst

Välkommen till en dag om att skapa gudstjänst med alla åldrar.

Från idé till handling med fokus på delaktighet och barnets möjligheter. Dagen bjuder på både praktiska moment och teori. Kom gärna två eller fler tillsammans! Denna dag passar för alla som arbetar med gudstjänst och vill verka för större delaktighet.

Praktisk info

Tid och plats: 16 april kl. 8.30–16.30 på stiftsgården Stjärnholm *eller* 18 april kl. 8.30–16.30 på Sollidens kurs- och konferensgård

Kostnad: 950 kr inkl. fika och lunch

Anmälan: Senast 1/3 via svenskakyrkan.se/strangnasstift/utbildning

JANUARI

25/1 Teologiskt rådslag i biskopsgården

”Rättfärdiggörelse av klimatsyndare?” Fredrik Seltman, präst i Strängnäs stift och doktorand vid EHS, Stockholm, föreläser om sin aktuella forskning om evangelisk frihet till ansvarstagande relationer. I biskopsgården och domkyrkan.

FEBRUARI

6/2 Fokus konfirmand – Grund

Att arbeta med konfirmander kan vara både roligt, utmanande och fantastiskt meningsfullt. Att möta konfirmanden där hen är på sin livsresa. Hur gör man? Vad är viktigt? Vad gäller? Finns tips och idéer? Denna kursdag är en introduktion till konfirmandarbetet och vi varvar teori och praktik. Stiftskansliet i Strängnäs.

13-14/2 Handledarutbildning för dig som handleder unga ideella i församlingen

Uppdraget som ung ledare kan vara utmanande både för den ideelle och för den som handleder. Vad kan man förebygga och tänka på innan och hur gör man? För alla som arbetar med unga ledare i konfirmandverksamhet, barnverksamhet mm. Stiftsgården Stjärnholm.

16-18/2 IKON

För dig som är konfirmerad, vill bli eller är aktiv ung ledare i din hemförsamling i Strängnäs stift och vill få relevant utbildning som ung ledare. Varje IKON-helg är en ledarutbildning i sig själv och har ett speciellt tema. Vårens tema är ”Diakonalt förhållningssätt”. På stiftsgården Stjärnholm.

MARS

5-7/3 Källan 34

Källan-kursen vänder sig till dig utan kyrklig profilutbildning som arbetar med administration och ekonomi, vaktmästeri, ansvarar för lokaler, är barnledare eller musiker. Tillsammans med kollegor i stiftet får du fördjupa dig i Svenska kyrkans tro, lära och liv. Stiftsgården Stjärnholm. Start 5-7/3.

15-17/3 Vuxenväg till tro – ledarutbildning katekumenat

Hur möter vi vuxna som på ett öppet sätt vill samtala om livsfrågor och kyrkans tro? I katekumenatet delar vi samtal och gudstjänstgemenskap med frågor och livserfarenheter som utgångspunkt; utifrån dessa möter vi bibelns berättelser, kristen tradition och kyrkans liv. Två parallella kurser, grundkurs och fortbildning. Stiftsgården Stjärnholm.

22-24/3 Läger för små konfirmandgrupper

Läger för små konfirmandgrupper är till för församlingar med få konfirmander och låg personalbemanning som vill åka på läger men har svårt att ordna egna läger. Välkommen att ha läger tillsammans med andra församlingar på stiftsgården Stjärnholm.

25-27/3 Stilla dagar

Dagar av kontemplation inför påsken. Möjlighet till samtal enskilt eller i grupp, tystnad, andaktsliv, bibelläsning, pilgrimsvandring, psalmsång i fastetid och bön. På stiftsgården Stjärnholm.

APRIL

27-28/4 Barnkörläger på Stjärnholm

Mikael Zifa Eriksson leder oss tillsammans med Vumbi Kahanga Dekula på gitarr och Daouda Camara på slagverk. Med musik från Sydafrika, Demokratiska Republiken Kongo och Guinea i bagaget deltar vi i prestationsbefriade workshops med sång och rörelse. Stämmor och rörelser lär vi oss genom att härma. Här får hela kroppen vara med!

Trofast tro

ETT NYTT kyrkoår är lite som en spelsång eller tv-tablå. I koncentrerad form presenteras där allt det myckna som ligger framför en – årets repertoar. Vad, tänker jag och säkert många predikanter med mig, ska jag komma att säga om alla dessa texter? Basfakta förblir såklart densamma: informationen om när och var och varför bibeltexterna skrevs och hur vi bäst översätter den hebreiska och grekiska grundtexten idag. Men resten? Den anrättning dessa grundingredenser ska utmynna i – hur blir den? Och framför allt – hur blir den sådan att det jag säger gör Jesus känd och älskad?

NÄR VI läser i 2 Timotheosbrevet om hur tacksam Paulus är över att Timotheos fått en så god start i livet, hur han ärvt sin tro av mormor Lois och mamma Eunike, ja då ges de där funderingarna en smula nåderikt perspektiv. För hur gick det alltså till när Timotheos, en av Paulus stöttepelare, kom till tro? Hur fick han den?

SEX BOKSTÄVER i bibeltexten antyder svaret. I vår översättning av Bibeln står det att brevskrivaren blivit påmind om den uppriktiga *tro* som finns hos Timotheos. Så kan det översättas. Ett antal bibelforskare menar dock att det i stället borde översättas så att författaren blivit påmind om Timotheos uppriktiga *trofasthet* – alltså hans sätt att idogt hålla fast vid vad han lärt sig av sin mormor och mamma. Inte tro utan trofasthet. Hans livsmönster. Att tro är ju först och främst att hålla fast vid ett kristet livsmönster.

Att be, att läsa sin Bibel, att gå till kyrkan och att ta emot nattvarden. Det är att vara kristen – ett sätt att ordna sitt liv som innebär att man släpper Jesus in på livet. Låter honom först komma till tals i ens liv. Ibland med ord, ibland bortom ord. Och vara trofast i det.

JU ÄLDRE jag blir desto mer inser jag att min egen kristna tro har väldigt mycket med det där att göra. Hur mötet med ”kyrkoårets Kristus” började i min mammas ut hålliga *Gud som haver barnen kär* kväll efter kväll innan jag somnade. Samma enkla, slitstarka, bön som ljudit i svenska hem åtminstone sedan den 1 november 1780, den dag Kronprinsens Barnabok (en på sin tid synnerligen modern pedagogisk publikation efter internationell förebild) överlämnades till Gustaf Adolf, sedermera Gustaf IV Adolf. Den bok i vilken bönen för första gången publicerades (även om man tror att den på sina håll redan bads i svenska hem dessförinnan).

SJÄLV BER jag den, som mamma lärde mig, kväll efter kväll. Hon gav mig tron. Inte teologin utan livsmönstret – rutinen – trofastheten. Precis som Lois och Eunike den gången för 2000 år sedan gjorde med Timotheos.

SÅ INFÖR utmaningen att söndag efter söndag laga till en homiletisk anrättning så att Jesus blir känd och älskad tänker jag: Uppdraget är större och mer ansvarsfullt än någon predikant klarar av men genom att uppmuntra de vi möter att be Gud som haver varje kväll innan de somnar och göra det till en rutin har vi en bra grund – då följer resten av bara farten.

BISKOP JOHAN DALMAN